

วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method) ประเภทศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อบทบาทของครูโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนาชนบท โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้น ดังนี้

1. การศึกษาและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับบทบาทของครูโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนาชนบท
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างและเตรียมเครื่องมือสำหรับการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชนบท

ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อรวบรวมความรู้เกี่ยวกับบทบาทครูโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนาชนบท จากตำรา เอกสาร วารสาร ผลงานวิจัย บทความ เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้และเป็นแนวทางในการวางแผนการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติราชการในโรงเรียนประถมศึกษาในและนอกโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2533 จำนวน 4,451 คน โดยเป็น
ผู้บริหารและครูประถมศึกษาที่สอนโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
461 คน กับผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนนอกโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขต
ชนบท 3,990 คน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2531)

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน

ก. โรงเรียนในโครงการ เนื่องจากในจังหวัดราชบุรีมีโรงเรียน
ประถมศึกษาที่เข้าอยู่ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ในปีการศึกษา 2532
เพียง 38 โรงเรียน เป็นประชากรที่มีจำนวนน้อย ดังนั้นจึงศึกษาโรงเรียนที่อยู่ในโครงการ
การศึกษาเพื่อพัฒนาชนบททั้ง 38 โรงเรียนที่เข้าอยู่ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน
เขตชนบท

ข. โรงเรียนนอกโครงการ สุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่อยู่นอกโครงการ
การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท โดยการสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียน
แต่ละกลุ่ม ทุกกลุ่มในจังหวัดราชบุรี ร้อยละ 25 ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน 83 โรงเรียน

2.2 สุ่มตัวอย่างผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งในและนอกโครงการมีผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน
ดังนั้นจะศึกษาผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน
ในโครงการ 38 คน ผู้บริหารโรงเรียนนอกโครงการ 83 คน

2.3 สุ่มตัวอย่างครู

ก. สุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
โดยการสุ่มแบบง่าย ตามสัดส่วนของประชากร มาร้อยละ 25 ในแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง
106 คน จากประชากร 423 คน จากการคำนวณในแต่ละโรงเรียนเศษเกินครั้งคิดเป็น 1 คน

ข. สุ่มตัวอย่าง ครูโรงเรียนนอกโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน
เขตชนบท โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรร้อยละ
25 ในแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 241 คน จากประชากร 945 คน จากการคำนวณเศษเกิน
ครั้งคิดเป็น 1 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอที่ทำการศึกษา

อำเภอ	โรงเรียน				ผู้บริหาร				ครู			
	ในโครงการ		นอกโครงการ		ในโครงการ		นอกโครงการ		ในโครงการ		นอกโครงการ	
	กศ.พช.		กศ.พช.		กศ.พช.		กศ.พช.		กศ.พช.		กศ.พช.	
	ประ ชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประ ชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประ ชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประ ชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประ ชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประ ชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
เมือง	3	3	59	14	3	3	46	14	36	9	167	44
บ้านโป่ง	5	5	56	13	5	5	56	13	84	21	137	36
โพธาราม	4	4	56	13	4	4	56	13	34	9	157	37
ดำเนิน	2	2	27	7	2	2	27	7	40	10	166	39
บางแพ	5	5	24	5	5	5	24	5	61	15	65	16
ปากท่อ	8	8	51	11	8	8	51	11	53	13	88	24
จอมบึง	3	3	41	10	3	3	42	10	23	6	82	22
วัดเพลง	2	2	8	2	2	2	8	2	17	4	22	17
สวนผึ้ง	6	6	38	8	6	6	38	8	75	19	61	17
รวม	38	38	360	83	38	38	360	83	423	106	945	241

การสุ่มตัวอย่างโรงเรียนนอกโครงการใช้วิธีการสุ่มแบบธรรมดา (ประคอง กรรมสุด, 2528) โดยวิธีการจับฉลากโรงเรียนจากกลุ่มต่าง ๆ ของแต่ละอำเภอในจังหวัดราชบุรีตามสัดส่วนที่เพียงพอ จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามขนาดตัวอย่างประชากร ตามที่คำนวณไว้ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน (ดูรายละเอียดภาคผนวก ข.)

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนที่อยู่ในและนอกโครงการ ใช้วิธีการสุ่มแบบธรรมดา โดยวิธีการจับฉลากจากลำดับรายชื่อครูที่มาทำการสอนในวันนั้นของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่คำนวณไว้ จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามขนาดประชากรตามที่คำนวณไว้ในแต่ละโรงเรียน (ดูรายละเอียดภาคผนวก ข.)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยแต่ละข้อกระทงให้ผู้ตอบเลือกตอบแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการปฏิบัติจริงของบทบาทของครูโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนาชนบททั้ง 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการศึกษาและนันทนาการ	10 ข้อ
2. ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ	8 ข้อ
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	8 ข้อ
4. ด้านสุขภาพและอนามัย	7 ข้อ
5. ด้านการเมืองและการปกครอง	7 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

จำนวน 40 ข้อ

การให้คะแนน กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

- ระดับคะแนน 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
- ระดับคะแนน 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
- ระดับคะแนน 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- ระดับคะแนน 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- ระดับคะแนน 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุดหรือไม่ปฏิบัติเลย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทในด้านบุคคล 11 ข้อ สภาพแวดล้อม 6 ข้อ งบประมาณ 3 ข้อ รวม 20 ข้อ และข้อเสนอแนะ แกไขลักษณะแบบสอบถามเป็น แบบประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ และแบบปลายเปิด (Open ended) จำนวน 4 ข้อ

การให้คะแนน กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

- ระดับคะแนน 5 หมายถึง เป็นปัญหามากที่สุด
- ระดับคะแนน 4 หมายถึง เป็นปัญหามาก
- ระดับคะแนน 3 หมายถึง เป็นปัญหาปานกลาง
- ระดับคะแนน 2 หมายถึง เป็นปัญหาน้อย
- ระดับคะแนน 1 หมายถึง เป็นปัญหาน้อยที่สุด

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้า เอกสาร หนังสือ วารสาร ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนชุมชนและแนวทางการปฏิบัติและกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) เพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของคำถาม

ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน คือ

1. นายประยูร พรหมพันธ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ผู้อำนวยการโครงการพัฒนาชนบทจังหวัดราชบุรี
2. นายกำธร แสงวัณรัตน์ พัฒนาการจังหวัดราชบุรี
3. นายชลอ กองสุทธิใจ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
5. รองศาสตราจารย์ วิไล ตั้งจิตระสมคิด คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
6. นายเดโช บุญยภักดี หัวหน้าโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจแก้ไข และเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงใหม่ แล้วนำทดลองใช้กับผู้บริหาร 20 คน และครูโรงเรียนประถมศึกษา 20 คน ในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศและความเป็นอยู่ของประชากรใกล้เคียงกับจังหวัดราชบุรี และเป็นจังหวัดที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) (ประคอง กรมสุต, 2525)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S^2_i}{S^2_x} \right]$$

เมื่อ α = ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ

$\sum S^2_i$ = ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S^2_x = ค่าความแปรปรวนของคะแนนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

n = จำนวนข้อในแบบสอบถาม

1. ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชนบทของครูโรงเรียน
ประถมศึกษา เท่ากับ .9903

2. ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของ
ครูโรงเรียนประถมศึกษา เท่ากับ .9459

แสดงว่าแบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเที่ยงสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการศึกษาวิจัย
ต่อไป (ดูการคำนวณภาคผนวก ข.)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้วิจัยได้ขอให้บัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึง
ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี
2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย เดินทางไปยัง
ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการทำการวิจัย
3. นำหนังสือจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ไปยังหัวหน้า
การประถมศึกษาอำเภอ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามแก่โรงเรียนที่เป็นกลุ่ม
ตัวอย่าง ด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือกับอาจารย์ฝ่ายธุรการทั่วไปของสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดราชบุรีนำทางไปเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างครูแต่ละโรงเรียน
4. รับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วโรงเรียน
แล้วย้อนกลับมารับแบบสอบถามคืนในวันเดียวกัน ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้ง 4 กลุ่ม คือ
ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในโครงการการศึกษา เพื่อหมู่บ้านในเขตชนบท ครูที่สอนโรงเรียนในโครงการ
การศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่นอกโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน
ในเขตชนบท ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 จำนวนแบบสอบถามที่แจกและได้รับคืน

อำเภอ	โรงเรียน		ผู้บริหาร		ครู	
	ในโครงการ	นอกโครงการ	ในโครงการ	นอกโครงการ	ในโครงการ	นอกโครงการ
	กศ.พช.	กศ.พช.	กศ.พช.	กศ.พช.	กศ.พช.	กศ.พช.
เมืองราชบุรี	3	14	3	14	9	44
บ้านโป่ง	5	13	5	13	21	36
โพธาราม	4	13	4	13	9	37
ดำเนินสะดวก	2	7	2	7	10	39
บ้านแพน	5	5	5	5	15	16
ปากท่อ	8	11	8	11	13	24
จอมบึง	3	10	3	10	6	22
วัดเพลง	2	2	2	2	4	6
สวนผึ้ง	6	8	6	8	19	17
รวม	38	83	38	38	106	241

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำร้อยละ ซึ่งคำนวณโดยใช้สูตร (ประคอง กรรมสุด, 2529) ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบทั้งหมด}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

2. วิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทของครูโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนาชนบทในด้าน การศึกษาและนันทนาการ เศรษฐกิจและอาชีพ สังคมและวัฒนธรรม สุขภาพและอนามัย การ เมืองและการปกครอง ตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ตรวจสอบและให้คะแนนแต่ละข้อตามน้ำหนักของคะแนนที่กำหนดไว้

2.2 นำคะแนนแต่ละข้อค่าถามมาคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร (ประคอง กรรณสูตร, 2529)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

การแปลความหมายค่าคะแนน ปรับปรุงจากแนวคิดของ John W. Best (1970) ดังนี้

4.50 - 5.00	ความหมาย	ปฏิบัติมากที่สุด
3.50 - 4.49	ความหมาย	ปฏิบัติมาก
2.50 - 3.49	ความหมาย	ปฏิบัติปานกลาง
1.50 - 2.49	ความหมาย	ปฏิบัติน้อย
1.00 - 1.49	ความหมาย	ปฏิบัติน้อยที่สุด หรือไม่ปฏิบัติเลย

การคำนวณหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

- เมื่อ S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum fx^2$ = ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานชนบทของครูโรงเรียนประถมศึกษา ตามขั้นตอนคือ

3.1 ตรวจสอบให้คะแนนแต่ละข้อความตามน้ำหนักของคะแนนที่กำหนดไว้

3.2 นำคะแนนแต่ละข้อความมาคำนวณหาค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เช่นเดียวกับข้อ 2.2 และจัดอันดับความสำคัญของปัญหา

การแปลความหมายของคะแนนได้รับปรับปรุงจากแนวคิดของ John W. Best (1970)

4.50 - 5.00 ความหมาย เป็นปัญหามากที่สุด

3.50 - 4.49 ความหมาย เป็นปัญหามาก

2.50 - 3.49 ความหมาย เป็นปัญหาปานกลาง

1.50 - 2.49 ความหมาย เป็นปัญหาน้อย

1.00 - 1.49 ความหมาย เป็นปัญหาน้อยที่สุด

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขในการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด นำมารวบรวมสรุป โดยนำมาแจกแจงความถี่

5. ทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทของครูในการพัฒนาชนบทที่ปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนที่อยู่ในและนอกโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท วิเคราะห์ด้วย t-test (Independent Samples)

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติดังกล่าว ผู้วิจัยได้หาค่าสถิติและทำการทดสอบปกติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for the Social Science) สถาบันศึกษาคอมพิวเตอร์ โดย ดร.มิลินทร์ สำเภาเงิน